

Säkerhetskonferens för järnvägsbranschen
Borlänge 10 mars 2004

Safety rule management - del av ett europeiskt projekt om riskhantering

Lars Harms-Ringdahl

KTH, Industriell ekonomi och organisation
IRS Institutet för Riskhantering och Säkerhetsanalys AB

www.indek.kth.se

www.irisk.se

© LHR 2004

SAMRAIL

1

En utmaning att få en effektiv och
väl fungerande riskhantering
vid Europas järnvägar.

Innehåll:

- 1) Projektet SAMRAIL
- 2) Delprojekt Regler som styrinstrument
- 3) Fallstudien från Sverige
- 4) Om erfarenheterna

Den svenska fallstudien gjord i samarbete med
Erik Lindberg, Banverket

© LHR 2004

SAMRAIL

2

SAMRAIL Safety Management in Railways

Syfte: Utveckla ett täckande och konsekvent program för
riskhantering vid europeiska järnvägar, som grund för:

- Tillämpning av europeiska järnvägsdirektivet
- Fastställa och tillämpa en gemensam säkerhetspolicy i Europa
- Ta fram kriterier för god säkerhet (safety performance)
- Stödja system för riskhantering, och bedömning av deras effektivitet.
- Förbereda ett ramverk för harmonisering av riskbedömning, riskhantering, regler etc.

© LHR 2004

SAMRAIL

3

SAMRAIL Safety Management in Railways

EU-finansierat, med åtta länder inblandade
och 160 personmånader

Februari 2003 -- augusti 2004

16 partners + 7 subcontractors

Banverket och IRS

SAMNET: Safety Management and Interoperability
thematic network for railway systems

© LHR 2004

SAMRAIL

4

Uppdelad i en massa delprojekt (WP = WorkPackage)

- 1) Analys av existerande lösningar
- 2) New safety management system (SMS)
- 3) Risk analys
- 4) Acceptabel risk nivå
- 5) Godkännande och certifiering
- 6) Rapporteringssystem för olyckor och tillbud
- 7) Gemensamma standarder och bästa praxis
- 8) Regler - deras roll och användning (WP 2.8)
- 9) Syntes och slutsatser

© LHR 2004

SAMRAIL

5

SAMRAIL

Hemsida <http://samnet.inrets.fr/>

Information om projektet +

En kunskapssammanställning om riskhantering:

*Review of safety management approaches and
reporting practices*

(86 sidor + bilagor) (WP 2.1)

© LHR 2004

SAMRAIL

6

Regler - deras roll och användning WP 2.8

Syfte:

Ta fram en modell* för skrivande av säkerhetsregler. Denna ska koppla till den generella riskhanteringen och säkerhetsfilosofin.

Aktiviteter:

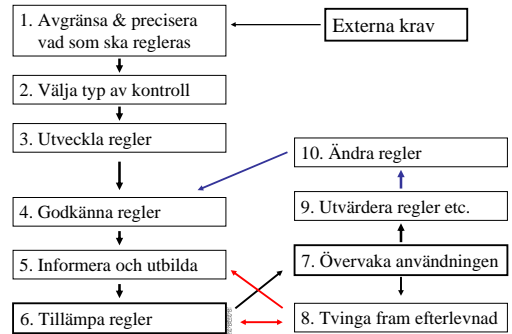
- 1) Ta fram en preliminär modell*
- 2) Nationella fallstudier
- 3) Slutsatser och bättre modell

*framework

© LHR 2004

SAMRAIL

7

© LHR 2004

SAMRAIL

8

Om regler och modellen

Modellen är generell och kan tillämpas på olika nivåer t.ex. ett land eller ett företag.

Ordet "regel" kan ha flera olika innebörder och tillämpningar:

- Allmänt: Det korrekta och föredragna sättet att genomföra ett uppdrag.
- Ett informellt arbetssätt
- En skriven regel som föreskriver exakt vad som ska göras.
- En uppsättning regler som bildar ett system.
- [En teknisk anordning som tvingar fram en åtgärd (ATC)].
- etc.

© LHR 2004

SAMRAIL

9

Fallstudier

Modellen var utgångspunkt.

Likadant scenario: Normal drift → Planerat underhåll → Extra störning → Normal.

Ett "förplanerat" underhållsarbete som blev fördröjt en extra dag.

Skäl

Störningar är en viktig orsak till olyckor, och regler som hanterar detta är viktiga.

© LHR 2004

SAMRAIL

10

Svenska studien 1

Liten studie, rätt få personer och korta intervjuer. Inriktningen har varit att testa tankegångarna i modellen, inte att fastlägga absoluta sanningar om respektive land.

Scenario: Förplanerat underhåll på dubbelspår, som oväntat tar en dag extra.

Exempel: Skydd och säkerhet vid arbete i spårmiljö BVF 240.100 från 1996

➔ Håller på att ändras + konkret exempel

Exempel 2: Tillfällig hastighetsnedsättning (BVF 999.22, nyligen införd)

© LHR 2004

SAMRAIL

11

Svenska studien 2

Vi frågade 9 personer i olika organisationer och befattningar.

- Entreprenör som gör underhåll (skyddsombud, arbetsledare och planerare)
- Beställare av underhåll
- Trafikkontroll
- Trafikutövare
- Regelskrivare

Studien inte helt klar. Finns rapport (på engelska)

© LHR 2004

SAMRAIL

12

Svenska studien 3

Block 6 Tillämpa regler *Följ BVF 240.100*

De som direkt berörs av underhåll på spåret menar att den inte följs. Detta verkar vara praxis. Beställaren förväntar sig dock att entreprenörerna ska kunna den.

"är inte ett aktivt dokument"
"är en skrivbordsprodukt"
"är en lathund, används egentligen inte"
"används inte i praktiken"

De som är ute på spåret menar att de jobbar säkert ändå, de följer SÄO.

© LHR 2004 SAMRAIL 13

Svenska studien 4

Block 6 Tillämpa regler

Underliggande konkurrens om tid och tillgång till spåren. Beroende på sin roll betonar man olika saker.

Det är många aktörer inblandade, och det är ett komplicerat samspel som man försöker hantera.

Det blir mycket akutplanering istället för förplanering, vilket alla verkar medvetna om.

Störningshanteringen blir svårare att göra helt säker.

© LHR 2004 SAMRAIL 14

Svenska studien 5

Block 7 Övervaka användningen *Följ BVF 240.100*

På entreprenörsnivå* finns idag ingen övervakning i praktiken. Fanns tidigare - alla beklagade att den försvunnit.

* i denna fallstudie

Det finns system med instruktörer inriktade på kompetensen hos förare och tågklarare. Samt stickprov.

På högre nivåer finns inget generellt system för att granska hur regler följs och fungerar.

© LHR 2004 SAMRAIL 15

Svenska studien 6

Block 8 Tvinga fram efterlevnad *Följ BVF 240.100*

Ej så tydliga svar på detta tema.

Min tolkning är att de avvikelser och problem man hittar ofta ses som individens problem.

Individens beteende korrigeras för att rätta till problemet

Det fanns farhågor att kvalitets- och säkerhetsfrågor skulle kunna hamna mellan stolarna.

© LHR 2004 SAMRAIL 16

Svenska studien 7

Block 9 Utvärdera reglers effektivitet, felaktigheter etc.

Finns nytt krav på att utvärdering ska göras vart fjärde år, men ingen praxis ännu.

För den aktuella regeln finns det vanliga remissystemet (+ & -)

Det verkar inte finnas någon tydlig systematik eller plan för utvärdering

Fanns åtskilliga åsikter om regler bland de berörda. De tyckte dock **inte** att det fanns bra kanaler att föra fram sina idéer, och de engagerade sig inte.

© LHR 2004 SAMRAIL 17

Svenska studien 8

Block 10 Ändra regler ≈ **Block 3 Utveckla regler**

Block 4 Godkänna regler

Block 10 (och 3) har inte belysts särskilt grundligt i svaren. Blocken verkar inte luta sig mot en systematisk utvärdering (9)

Grunden är remisser och försök till samsyn.

I exemplet, görs godkännandet av BVs GD, men ej av oberoende instans.

Reflektion: I förra BVF 240.100 var bilagorna i så liten stil att de nästan var oläsliga

© LHR 2004 SAMRAIL 18

Svenska studien 9

Block 5 Informera och utbilda

Generellt verkar detta block fungera bäst.

Många har kommenterat att stora kunskapskrav ställs på dem som arbetar praktiskt, men inte på chefer.

➔ Reflekterar en syn på var ansvaret egentligen ligger?

Utbildning och examination kan lyfta fram tolkningsproblem och svagheter hos regler.

➔ Detta kan göras till en del av en systematisk utvärdering.

© LHR 2004 SAMRAIL 19

Svenska studien 10

Preliminära slutsatser

Litet grundmaterial - tolkningen försiktig

Avsteg från regler - förekommer och tolereras i praktiken

Korrektionerna individinriktade
Ej mot organisation och system

© LHR 2004 SAMRAIL 20

Svenska studien 11

Preliminära slutsatser 2

Utvärdering & Övervakning (även Godkännande)
- Behövs mer systematik och systemsyn.

➔ Kan ge bättre regler i slutänden.

Ansvarsfrågor mellan aktörer är väsentligt.

Klarar nuvarande regelsystem av detta tillräckligt effektivt?

© LHR 2004 SAMRAIL 21

Delprojektet Säkerhetsregler

Fyra fallstudier nästan klara, håller på att avrapporteras

Slutrapport med:
Exempel på god praxis och på problem relaterade till regler
Slutsatser och rekommendationer

➔ Delprojektet ska avslutas i maj

www.irisk.se
Åtminstone den svenska fallstudien
läggs ut, samt länkar till SAMRAIL.

© LHR 2004 SAMRAIL 22

Slutsatser Delprojektet Säkerhetsregler

Modellen har varit viktig för att kunna samla data och analysera tillräckligt systematiskt.

Modellen med 10 block fungerar tillräckligt väl för detta.

Svårt att dra generella slutsatser om nationella skillnader pga nordeuropeisk dominans. Analysen ej klar ännu.

© LHR 2004 SAMRAIL 23

Slutsatser 2 Delprojektet Säkerhetsregler

Delprojektet kommer att ge underlag för bättre riktlinjer för regelutformning.

Delprojektet har aktualiserat många gamla och nya frågeställningar.

© LHR 2004 SAMRAIL 24